

ÎNCHEIERE

03 mai 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele completului, judecătorul Iulia Sîrcu

Judecătorii

Sveatoslav Moldovan, Mariana Pitic

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursului declarat de către Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Vasili Onofraș împotriva Consiliului raional Sîngerei și Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova cu privire la revendicarea echivalentului bunurilor confiscate în urma represiunilor politice și repararea prejudiciului moral,

împotriva deciziei Curții de Apel Bălți din 17 noiembrie 2016, prin care au fost admise apelurile declarate de către Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și Vasili Onofraș și modificată hotărârea Judecătoriei Sîngerei din 13 iulie 2016,

c o n s t a t ă:

La data de 17 aprilie 2013, Vasili Onofraș a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova cu privire la revendicarea echivalentului bunurilor confiscate în urma represiunilor politice și repararea prejudiciului moral.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că, împreună cu familia sa, părinții Ivan Onofraș, Maria Onofraș și fratele Nicolai Onofraș, au fost deportați din sat. Rădoaia, r-nul Sîngerei în Federația Rusă, în baza deciziei organului extrajudiciar al fostei URSS. În baza Hotărârii Comitetului de Miniștri a RSSM nr. 115 din 10 aprilie 1989 au fost reabilitați. La data represiunii sale, în sat. Rădoaia, r-nul Sîngerei în care el cu familia sa locuia, a rămas averea care aparținea părinților săi compusă din: casa de locuit, lot de pământ, cât și altă avere posibilă, bunuri mobile și imobile în valoare totală de 947 063 lei.

Menționează că, până la momentul de față din averea care aparține părinților săi nu i-a fost recuperat nimic, necătând la multiplele încercări de a recupera averea pe cale amiabilă. Faptul că nici el și nici părinți acestuia nu au obținut de la autoritățile Republicii Moldova nici o compensație pentru averea confiscată, este confirmat prin actele emise de către autoritățile publice locale.

Susține că, s-a adresat la Primăria locală cu cerere pentru revendicarea averii sau costului ei, însă a primit răspuns negativ, fiindu-i refuzată cererea de restituire a bunurilor confiscate - inițial pe motivul lipsei de mijloace financiare, iar ulterior - pe motivul tardivității cererii.

Declară că, s-a născut într-o familie de gospodari, oameni respectați și bogați, motiv pentru care familia sa a fost deportată, iar acest episod din viața sa l-a afectat foarte mult. Mai mult, la întoarcerea în țară, la fel ca și alte persoane deportate, era tratat ca dușman al poporului, fiindu-i lezate drepturile la fiecare pas și interzisă practicarea unor activități.

Consideră că, în împrejurările relatate și în condițiile în care i se refuză orice drept la despăgubire i se pricinuieste o pagubă morală incontestabilă, iar suma de 200 000 lei va fi suficientă pentru a compensa emoțiile negative și chinurile prin care a trecut în legătură cu represiunea la care a fost supus. Este incontestabil că bunurile ce au aparținut părinților săi a trecut în proprietatea organelor executive de atunci, adică în beneficiul statului, bunuri sau echivalentul lor până la moment nu sunt reîntoarse, prin ce se încalcă dreptul său la proprietate, garantat de art. 1 alin. (1) al Protocolului adițional la Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

Afirmă că, circumstanțele respective l-au determinat de a se adresa cu prezenta cerere în instanța de judecată cu privire la compensarea valorii bunurilor confiscate.

În drept își întemeiază pretențiile în baza Legii nr. 1225 din 08 decembrie 1992 cu privire la reabilitarea victimelor represiunilor politice și solicită admiterea cererii, luând în considerație că restituirea în natură a averii este imposibilă, și încasarea în beneficiul său din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova, valoarea averii în mărime de 1 057 378 lei, ce constă din valoarea construcțiilor - 200000 lei; valoarea bunurilor materiale - 447492 lei; valoarea terenurilor 409886 lei, prejudiciul moral în mărime de 200 000 lei și cheltuielile de evaluare în sumă de 9900 lei.

Prin hotărârea Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 24 decembrie 2013, acțiunea a fost repusă în termenul de prescripție extinctivă și admisă parțial. A fost încasat din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova în beneficiul lui Vasili Onofraș echivalentul bunurilor confiscate în urma represiunilor politice în mărime totală de 537 177 lei. Cerințele înaintate de Vasili Onofraș cu privire la repararea prejudiciului moral și încasarea echivalentului pentru terenurile confiscate, s-au respins ca neîntemeiate. A fost încasat din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova în beneficiul lui Vasili Onofraș cheltuielile de judecată în mărime totală de 9900 lei.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 30 aprilie 2015 a fost admis parțial apelul declarat de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și modificată hotărârea Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 24 decembrie 2013, după cum urmează: s-a micșorat suma echivalentului bunurilor confiscate în urma represiunilor politice și s-a încasat de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova în beneficiul lui Vasili Onofraș suma de 193 881 lei. În rest, hotărârea s-a menținut fără modificări.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 28 octombrie 2015, au fost admise recursurile declarate de către Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și reprezentantului lui Vasili Onofraș, avocatul Nicolae Posturusu, casată decizia Curții de Apel Chișinău din 30 aprilie 2015 și hotărârea Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău

din 24 decembrie 2013 cu restituirea pricinii spre rejudecare, după competență la Judecătoria Sîngerei.

În urma rejudecării cauzei, prin hotărârea Judecătoriei Sîngerei din 13 iulie 2016 acțiunea a fost repusă în termenul de prescripție. A fost admisă parțial acțiunea și încasat din contul Consiliului raional Sîngerei în beneficiul lui Vasili Onofraș suma totală de 201873 lei, cu titlu de echivalentul bunurilor confiscate, care se compune din suma de 87803 lei, ce constituie valoarea construcțiilor, casa de locuit cu accesorii, suma de 114070 lei, costul bunurilor mobile, care se aflau în gospodărie, și anume, o vacă -800 lei, o vițică - 2500 lei, o iapă -6500 lei, un porc - 3100 lei, 2 scroafe - 5200 lei, 30 oi - 18 00 lei, 40 capete de păsări - 2220 lei, o căruță pentru doi cai - 2750 lei, o căruță pentru un cal - 2250 lei, un plug-8000 lei, o grapă - 1000 lei, un cultivator - 8000 lei, un teasc - 5580 lei, un cântar -1200 lei, un război de țesut - 7970 lei, 5 poloboace -7500 lei, 2 căzi - 4800 lei, brânză de oi - 7500 lei, 2 mese - 1100 lei, un dulap - 1500 lei, o canapea - 4250 lei, 8 scaune-1200 lei, 3 perne - 180 lei, o cuvertură - 1270 lei și lână - 2500 lei. În rest acțiunea privind încasarea contravalorii bunurilor confiscate a fost respinsă ca nefondată. A fost încasat din contul Consiliului raional Sîngerei în beneficiul lui Vasili Onofraș suma de 16900 lei, cu titlu de compensare a cheltuielilor de judecată, compuse din suma de 9900 lei, plata pentru serviciile de evaluare a bunurilor confiscate ilegal și suma de 7000 lei, plata pentru achitarea serviciilor de asistență juridică. A fost respinsă ca neântemeiată pretenția privind încasarea prejudiciului moral.

Prima instanță admitând cererea de repunere în termen și repunând acțiunea în termenul de prescripție a concluzionat că, termenul de adresare în vederea compensării contravalorii bunurilor confiscate ilegal în urma represiunilor politice a fost omis justificat, deoarece începând cu a. 2007 reclamantul a suferit un ictus cerebral, soldat cu pierderea capacității de deplasare și de vorbire, mai târziu și de vedere, revenindu-și abia în a. 2012, fapt confirmat de către medicul de familie Maria Cebanu.

Prima instanță a constatat că, Ivan Onofraș Gheorghe, născut în a. 1910, Maria Onofraș Zaharia, născută în a. 1910, Nicolai Onofraș, născut în a. 1935 și Vasili Onofraș născut în a. 1938 au fost reperați din s. Rădoaia, r-nul Sîngerei la data de 06 iulie 1949 în baza deciziei Comitetului de Miniștri al RSSM nr.509 din 28 iunie 1949 în RSS Mongolo-Bureată, unde s-a aflat până la data de 31 ianuarie 1956. Ulterior, prin decizia nr.115 din 10 aprilie 1989 a Consiliului de Miniștri al RSSM și în baza Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, toți membrii familiei Onofraș au fost reabilitați.

Totodată, prima instanță a reținut că, în ziua deportării familia Onofraș, dispunea de casă de locuit, două construcții accesorii, lot de teren aferent casei, animale domestice și alte bunuri mobile care au fost confiscate, iar prin actul întocmit în s. Rădoaia la data de 05 decembrie 1989, comisia din cadrul Sovietului Deputaților Norodnici ai r-lui Lazovsc a fost constatat faptul că toata acestea au fost confiscate ilegal.

Astfel, prima instanță admitând parțial pretențiile reclamantului privind încasarea echivalentului bunurilor confiscate ilegal și conducându-se de lista bunurilor imobile și mobile care se regăsesc în actele autentice și veridice, încasând

sumele reale și justificate a constatat că contravaloarea acestora constituie suma de 201873 lei.

La fel, prima instanță respingând pretenția reclamantului cu privire la încasarea prejudiciului moral a menționat că, Legea nr.1225 din 08 decembrie 1992, privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, nu prevede compensarea căror-va prejudicii morale.

Prin decizia Curții de Apel Bălți din 17 noiembrie 2016 au fost admise apelurile declarate de către Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și Vasili Onofraș, modificată hotărârea primei instanță prin majorarea cuantumului sumei dispuse spre încasare cu titlu de echivalent al bunurilor confiscate, de la suma de 201873 lei la suma de 211098 lei. A fost micșorat cuantumul cheltuielilor de judecată încasate în beneficiul lui Vasili Onofraș din contul Consiliului raional Sîngerei de la 9 900 lei la 252 lei. În rest hotărârea primei instanțe a fost menținută.

Instanța de apel și-a motivat soluția prin faptul că, prima instanță în procesul determinării listei bunurilor a căror valoare urmează a fi recuperată lui Vasili Onofraș, nu a identificat corect și integral ansamblul de bunuri.

La fel instanța de apel a reținut că, prima instanță făcând trimitere la raportul de evaluare nr.0000795, întocmit în a. 2012 de către ÎS „Centrul de Expertiză și Evaluare” la actul întocmit în s. Rădoaia la data de 05 decembrie 1989 de către Comisa din cadrul Sovietului Deputaților Norodnici ai r-lui Lazovsc, a omis să se expună asupra compensării valorii a unor bunuri din prezenta listă, dispunând concomitent încasarea contravalorii în raport cu alte bunuri din aceeași listă, fără a motiva omisiunea admisă.

Astfel, instanța de apel a constatat că, instanța de fond nu s-a expus asupra recuperării valorii următoarelor bunuri, porumb în cantitate de 500 kg în valoare de 1500 lei, grâu în cantitate de 500 kg în valoare de 1 000 lei, ovăz în cantitate de 300 kg în valoare de 1200 lei.

Totodată, instanța de apel a găsit neântemeiată și soluția instanței de fond în partea încasării cheltuielilor de judecată din contul Consiliului raional Sîngerei în beneficiul lui Vasili Onofraș a sumei de 9900 lei, cu titlu de cheltuieli de judecată, deoarece potrivit art.12 al Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, prevede expres autoritatea competentă de a evalua valoarea bunurilor confiscate, și anume Oficiul Cadastral Teritorial, iar cheltuielile suportate de către Vasili Onofraș privind efectuarea raportului de evaluare de către ÎS „Centrul de Expertiză și Evaluare” nu corespunde criteriului de rezonabilitate și necesitate a cheltuielilor de judecată prevăzut de art.96 alin.(1) și (2) CPC.

La data de 09 februarie 2017, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii.

În susținerea recursului a invocat că, decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe sunt neântemeiate și ilegale deoarece au fost adoptate cu încălcarea și aplicarea eronată a normelor de drept material, nefiind constatate pe deplin circumstanțele care au importanță pentru soluționarea pricinii.

Menționează că, la materialele cauzei lipsesc careva probe care ar confirma faptul confiscării averii deținute de către Vasili Onofraș în perioada a. 1949, iar actul din data de 05 decembrie 1989, semnat de martorii A. Grajdean, A. Mutruc, I. Golban, S. Cristal, S. Petrov și F. Curicheru la fel nu demonstrează faptul confiscării averii.

Susține că, conform art. 12 al Legii nr. 1225 din 08 decembrie 1992, privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, cetățenilor RM supuși represiunilor politice și ulterior reabilitați li se restituie, la cererea lor sau a moștenitorilor lor, bunurile confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesia lor, cu excepția terenurilor, pădurilor, plantațiilor multianuale, obiectivele scoase din circuitul civil, precum și a altor bunuri confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesie din considerente ce nu au legătură cu represiunile politice.

Afirmă că, certificatul de moștenitor testamentar din 09 noiembrie 2012, anexat la materialele cauzei, a fost emis în temeiul testamentului nr.199 din 19 august 1994, autentificat de secretarul primăriei Rădoaia, prin care se atestă că moștenitor al averii indicate în testamentul Mariei Onofraș, decedată la data de 02 iulie 2009, este fiul defunctei, Vasili Onofraș și nu este clar cum notarul a emis certificatul de moștenitor testamentar, deoarece art. 1517 Cod civil prevede termenul de acceptare a succesiunii de 6 luni de la data deschiderii succesiunii.

Prin referința depusă la data de 27 aprilie 2017, Consiliul raional Sîngerei a susținut recursul declarat de către Ministerul Finanțelor al RM și a solicitat admiterea acestuia, casarea hotărârilor instanțelor inferioare cu pronunțarea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau deciziei integrale.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că, recursul a fost depus în termen, or, din materialele cauzei rezultă că, instanța de apel a expediat copia deciziei contestate în adresa recurentului la data de 06 decembrie 2016 (f. d. 102, Vol.II) și recepționată de către ultimul la data de 09 decembrie 2016 (f.d.104, Vol.II).

Examinând temeiurile recursurilor în raport cu materialele cauzei civile, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că, recursul este inadmisibil din următoarele motive.

În conformitate cu art. 432 din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească:

- a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;
- b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;
- c) a interpretat în mod eronat legea;
- d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care:

a) pricina a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;

b) pricina a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;

c) în judecarea pricinii au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;

d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;

e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;

f) hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

Săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Temeiurile prevăzute la alin. (3) se iau în considerare de către instanță din oficiu și în toate cazurile.

În conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4);

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că, recursul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Astfel, analizând actele cauzei completul Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție constată că, argumentele recurentului se limitează la situația de apreciere de către instanțele ierarhic inferioare a circumstanțelor de fapt a cauzei.

Prin urmare, argumentele invocate în cererea de recurs sunt similare argumentelor invocate atât în prima instanță, cât și în instanța de apel și sunt expuse asupra circumstanțelor de fapt și nu de drept, cărora instanța de apel le-a dat o apreciere corectă, având la bază cumulul de dovezi administrate în cadrul dezbaterilor judiciare, apreciate conform art. 130 CPC.

Or, recursul exercitat conform secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se numai legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție menționează și faptul că, procedura admisibilității constă în verificarea faptului dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Totodată, completul Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție relevă că, conform jurisprudenței CEDO, recursurile trebuie să fie efective, adică să fie capabile să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, la fel recursul trebuie să posedă puterea de a îndrepta în mod direct starea de

lucruri (cauza Purcell contra Irlandei, 16 aprilie 1991), pe când în recursul declarat de către Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, asemenea aspecte nu se regăsesc.

Astfel, din considerentele menționate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursul declarat de către Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova ca inadmisibil.

În conformitate cu art. art. 269-270, 431 alin. (2), 433 lit. a), art. 440 alin. (1) CPC, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție,

d i s p u n e:

Recursul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova se consideră inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului, judecătorul

Iulia Sîrcu

Judecătorii

Sveatoslav Moldovan

Mariana Pitic